Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Corporation of the Presiding Bishop, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints

http://www.archive.org/details/amddiffyniadysai03jone

Presented to
President F. D Richards
by his
Humble servant
The Author

AMDDIFFYNIAD Y SAINT;

SEF,

GWRTH-BROFION O GAM-GYHUDDIADAU MALEIS-DDRWG DYN O'R ENW REES DAVIES, O NEW ORLEANS, YN ERBYN Y SAINT.

Yn y "Gwron Cymreig," am Awst 3, dân yr enw "Llythyrau o America," yn honi bod wedi eu hysgrifenu gan ryw Rees Davies, mab i ryw "Mr. R. Davies, o Grugyreryr, Ceredigion, Teifi," darllenir enghreifftiau o haerllugrwydd mor anwireddus ag i warthruddo dynoliaeth am fod wedi eu cyfansoddi, heb sôn am fod wedi eu cyhoeddi a'u cynnyg i ddynion am wirionedd! Ychydig enghreifftiau yn unig a foddia bob darllenwr chwaethus, a lleiaf fo goreu wrth gwrs; dyledswydd i *amddiffyn* y gwirionedd a'n gorfoda i hyny. Ysgrifena y gwr ieuanc hwn at ei rieni, o New Orleans, *ar y Sul* y 26 o Fawrth yr ysgrifenai, eithr dim mwy geirwir o herwydd hyny! Y Sul cyn hyny, sef y 19eg, daethai llong i'r porthladd ag ynddi Formoniaid o Gymru, yn mhlith ereill, "yr hen Esther, Rhiwbren, Llanarth, a dwy neu dair o'i merched,"ebe fe. Wrth hyn, deallwn mai enw y llong hono oedd 'Golconda,' o herwydd y gwyddom mai yn y llong hono yr aeth y personau hyny.

Haera ein hanesydd fod y Mormoniaid yn priodi y merched bach ieuainc â'r hen ddynion hynaf tra yn croesi y môr, fod dau o'r blaenoriaid yn gafaelyd yn y ferch ac yn ei gorfodi i'r gwely gyda'r hwn sydd yn ei charu fwyaf. Yn awr ddarllenydd, a oes eisieu dweyd mai anwiredd noeth heb erioed sail iddo, na thebyg i hyny, yw y fath haeriad a hwn? Tebygid y dealla pob dyn a fedd synwyr cyffredin fod y fath beth yn anmhosibl i fod! Ai tybied y caniatasai Llywyddion a morwyr y llong i'r fath beth gael ei wneuthur tra y mae pawb a phob peth o

[*Pris Ceiniog.*

dan eu hawdurdod hwy yn hollol? Onid oes cannoedd o bobl yn y llong, a thua chwe chant yn y llong y sonir am dani, a fuasai rhieni y merched, y rhai gan amlaf sydd gyda eu merched, yn caniatau y fath beth? A glywwyd erioed sôn am amgylchiad tebyg, yn yr hwn y cydsyniai cynnifer o bobl i ddau ddyn orfodi merch i'r gwely gyda dyn yn groes i'w hewyllys? A pha ddyben a fyddai hyny wed'yn, tra y maent yn myned i wlad rydd lle yr ystyrir y fath beth yn drosedd o'r mwyaf o'i chyfreithiau, lle y caffai benyw ryddid a phob cymhorth i'w cospi am y fath beth? Onid oes degau o filoedd o Saint wedi ymfudo cyn hyn, ac a glybuwyd o'u plith hwy sôn am gynnifer ag un enghraifft i brofi fod un dyn erioed wedi cael ei gospi am dreisio benyw, nac i fod un wedi cael ei gyhuddo o orfodi benyw i'w briodi, cyn i'r hanesydd anturus hwn gael allan fod hyny yn *arferiad* yn eu plith? Os oes, ni chlywsom ni sôn am dano. Onid yw yr hanesion a gyhoeddir gan ein gelynion, a chenym ninnau, am briodasau merched ieuainc ar ol cyrhaedd i'r Taleithiau, a'r llythyrau beunyddiol a ddeuant hyd y nod o Ddinas y Llyn Halen Mawr, yn profi fod lluoedd o honynt yn cyrhaedd yno heb briodi, ac yn priodi ar ol cyrhaedd yno, a llaweroedd o honynt heb briodi etto, yn profi tu hwnt i ddadl mai anwiredd dychymygol o eiddo ein cyhuddwr, neu arall, yw y cyhuddiad hwn. Ac onid oes cannoedd os nad miloedd o berthynasau y merched ieuainc a gyhuddir o fod yn cael eu treisio i briodi ar y môr, yn deall trwy lythyrau parhaus oddiwrthynt mai anwiredd hollol yw y cyhuddiad? Mae hyn oll yn wirioneddau rhy amlwg i fod eisieu eu profi, ac nas gellir eu gwadu.

Eithr beth pe ymholem dipyn i darddiad neu sail y fath gyhuddiad, canys dylai fod gan ddyn awdurdod ddiammheuol cyn haeru y fath echryslonrwydd yn erbyn ei gyd-ddynion, a gofyna pob dyn rhesymol sail gref i argyhoeddi ei reswm i gredu y fath anhygoeledd. Pa brofion a gynnygir? Hyd yn hyn ni chynnygir i ni ddim ond haeriad y Rees Davies hwnw, ac ni ddyry yntau unrhyw hysbysbiad pa fodd y daeth efe i wybod fod y Mormoniaid ar y môr yn gorfodi merched i fyned i'r gwely gyda hen ddynion! Nid oedd efe ar fwrdd y llong. Ni ddywed iddo weled hyny ei hun, ac ni ddywed pwy a welodd hyny,—pwy a'i hysbysodd, nac enw cymmaint ag un person a driniwyd felly! O, na, dim cynnyg un math o brawf nac esgus o hyny, eithr dysgwylia i'w "rieni anwyl" ei gredu ef,—eu mab anwyl o wlad bell, wrth gwrs! A chan eu bod hwy yn coelio eu plentyn eu hunain, y maent mor ddwl a dysgwyl i ddarllenwyr synwyrgall y 'Gwron' i goelio y fath anhygoeledd heb un math o brawf o hyny! Wel, rhaid iddynt esgusodi pob dyn rhesymol a phob carwr y gwir am fethu a'i goelio, debygwn. Ond, gan eu bod yn gofyn genym y fath ffydd yn eu mab, teg i ni gael barnu wrth ei waith pa fath un yw efe; a chan iddynt ddwyn eu mab o flaen y cyhoedd fel hyn, a hyny yn y *swydd* uchel o *gyhuddwr* ei frodyr unwaed wrth y miloedd; a chan fod ei gyhuddiadau ef yn cynnyg at waradwyddo eu cymmeriadau yn yr hyn a ystyriant yn fwyaf annyoddefol o bob peth braidd, a chan ei fod yn llysnafeiddio y grefydd anwyl, ag yr ymddibynant arni am fywyd tragywyddol, o fod yn achosi nac yn cefnogi hyn, drwy ddweyd, "Cymmaint â hyna am y grefydd Formonaidd," ymbleserwn ninnau yn eu helpu i godi eu hanwyl fab yn uwch i'r gwynt fel y gwelir ef yn ei liw ei hun, a'r nodwedd gyntaf a amlyga yn ei gymmeriad yw ei fod yn DDIFENWR rhydd arw! Nid nyni sydd yn dweyd hyny, ond *efe ei hun*, fel y canlyn:—"Yr hen ——," ebe fe, ni ddywed yr hen ba beth, eithr digon tebyg fod yr *hen* beth ei hunan yn y gwreiddiol, ond fod ei rieni wedi taflu dwfr oer ar yr ager, a chelu tipyn o nwyd eu mab. "Esther Rhiwbren," ebe fe. Pwy a glywodd sôn am y fath enw, oni wyddai efe mai Esther Jones oedd ei henw priodol, eithr awn heibio i hyna, efallai mai felly y magwyd ef druan. Yn ei ail lythyr, geilw y ddau ddyn a wrthbrofasant ei gyhuddiadau wrth ei dad, yn ddau g r. Beth a wneir o ddau g—r? rhyw lysenw ag y cywilyddiai ei dad a'i magodd ei roi o flaen y wlad yn iaith ei fab anwyl, debygir, rhag cywilydd i'r tylwyth a fagasant blentyn yn y fath iaith! "Mi a rof halen ar eu cynffonau," ebe fe; am ddau ddyn, ac am eu dysgu i "*ridio y Black Maria*, * * *"—iaith gampus yw hon, fel "dysgu iddynt *Yankee touch*." Geiriau a ddysgodd mewn gwlad bell yw yr olaf, er dangos i'w rieni ei gynnyddiant mewn *scholership*, bid siwr; "y d—l, *wooden leg shoemaker, villain, old clump*," &c., yw iaith y dyn y gofynir i ni ei gredu! Beth meddych, ddarllenydd? Beth a ddysgwylir gan y fath ddifenwr? nid llawer o wirionedd, aie? Eithr efallai mai felly ei magwyd, ac nad all wrtho, ac yn siwr mae y *siboleth* sydd ar dafod ei dad y fradychu yntau dipyn, os efe a ysgrifenodd y rhagymadrodd ddau lythyr cyfeiriedig,—"dau Seintyn," ebe hwnw. pa le clywir y fath enw â "Seintyn" heblaw yn Nghrugyrery 'Daniel o Brechfa," "Jack o Penlannoeth," "bwnglerwy &c. Onid yw y dyllwedd yn dynoethi perthynas agos rhwn yr hen eryrod yn y crug â'r cyw sydd yn New Orleans. Efalla ei fod o uwch radd, ac wedi ei *bolishio* gan ryw *Rev.*, cany ymffrostia y bachgenyn fod ganddo ewyrthr yn *Rev.* yn Ce arth; ïe, dyna hi, ebe fe, ond cael *Rev.* yn rhyw gwr o he bydd yn siwr o basio, nid yn unig caiff ei gyhoeddi, ond ei goelio hefyd, ond odid; a phwy a welodd gruglwyth o gelwyddau yn erbyn y Saint na'u crefydd erioed, heb fod y *Rev.* yn gwt neu yn garn, neu yn rhyw beth heb fod yn neppell oddiwrthi; eithr *hen* arferiad ag sydd yn anmhoblogaidd iawn yn awr yw coelio ystori o herwydd fod *Rev.* wrthi, coelir yn well hebddo yn awr. O leiaf, y mae tebygolrwydd tafodiaeth a chwaeth y difenwyr hyn yn gwirio geiriau "Twm o'r Nant," sef mai

"Fel ceir y Tad y ceir y plant
O dyfiant ac o dafod."

Eisoes gwelir mai cruglais cyw, ac efallai mai tin y nyth hefyd, a fagwyd yn "Nghrugyreryr," yw unig sail y cyhuddiad hwn!

Yn nesaf, crefwn sylw ein darllenydd at nodwedd arall a amlyga ein cyhuddwr yn ei gymmeriad, sef fel y canlyn:—"AC YN WIR YR OEDD ARNAF CHWANT EI FODDI FF YR HEN ———." Hawyr!!! beth a ddywedodd yn awr? ai chwant boddi DYN? Syndod y fath chwant ag yw! Beth ai dyn sydd yn CHWANTU BYWYD EI GYD-DDYN a GOELIR? beth ond LLOFRUDDIO—MWRDRO yw hyny? Pwy a goelia y byddai y difenwr llofruddiog ag a fyddai yn ddigon rhydd i gyhoeddi ar g'oedd y byd, ac yn sicrhau *ar ei wir* ei fod mor sychedig am fywyd dyn, ac i fod arno "CHWANT I'W FODDI," yn rhy dda i wneyd hyny pe y gallasai? Oni phrofa, os coelir ef ei hun *ar ei wir* fod ysbryd y MWRDRO ynddo! A goelia ei dad ef tybied, pan yr haera ei fab AR EI WIR ei fod yn lofruddiwr o galon? *Efe ei hun* sydd yn haeru hyny, cofier, *nid nyni, craffer ar hyny*! Yn y llythyrau ag y dywed ei gyfeillion ii a ysgrifenwyd ganddo ef, y sicrha *efe* ac *nid nyni*, mai WRDRWR O GALON yw! a gofyn yr y'm ni i'w dad a yw efe yn coelio ei fab ei hun, pan yn dweyd ar ei *wir* mai llofrudd o galon, o chwant, a theimlad, yn sychedu am fywyd ei gyd-ddyn yw efe? Mae ei waith yn coelio pob peth arall o'i lythyrau, a'i waith yn eu hanfon i'r 'Gwron' i'w cyhoeddi, yn dynodi ei fod yn ei goelio yn yr oll, ac o ganlyniad mae y ffaith o'i gredininiaeth ef ei hun mai llofruddiwr o galon yw ei fab, yn ein helpu ni i rybuddio y wlad i beidio coelio un gair a ddywed dyn o'r fath gymmeriad; a chredwn y bydd hyna yn ddigon i beri i bawb anghredu haeriadau difenwr a ymffrostia o fod yn chwantu dyfetha bywyd dyn!

Clywais gynt am drais yr eryr
  "Yn boddi'r adar yn y llyn;"
Felly'r "cyw" o'r "Crug" a deimlai
  "I foddi DYN,"—gwaeth fyth yw hyn!
Cyfraith, credaf a'i dychrynodd,
  Rhag cyflawni ei erchyll "chwant,"
Ac er cario nodwedd Belial,
  Ei dad a gred ei fod fel Sant!

O'r ochr arall, os na choelia ei dad a'r *Rev.* hefyd gydag ef, heb eithro *Gol.* y '*Gwron*,' mai y cyfryw yw ein cyhuddwr pan yr haera hyny ar ei *wir*, pa fodd y credant ddim arall a ddywed? Fel, y naill ffordd neu y llall, gwelir na ddylent ddysgwyl i neb arall goelio ei gyhuddiadau; ac os coelir yr oll, rhaid credu mai mwrdrwr o galon a'u gwnaeth! Os na chredir mai y cyfryw yw efe, pa fodd y credir mai gwir a ddywed efe y fod y Saint yn treisio benywod ar y môr? O'r ddau, hawddach credu y cyntaf nâ'r olaf! ac hawddach i'r tad gredu ei fab *ar ei wir* mai mwrdrwr o galon yw, nag yw i ddyeithriaid ag a feddant ronyn o synwyr yn eu penau ei gredu, heb ei lw "*ar ei wir*," fod ei gyhuddiadau gwrthun ereill ar y Saint yn wirioneddol.

Ymffrostiai y tad, medd efe, wrth y ddau ddyn a fu yn ceisio ganddo anghredu y llythyr cyntaf, "na chafodd ef na neb arall achos erioed i ammheu geirwiredd ei fab," eithr dyma efe yn y dafol yn awr, a geir ganddo ddweyd hyny etto? os dywed "na ammheua eirwiredd ei fab," tra yr haera ei fab "*ar ei wir*" mai llofruddiwr yn ei galon yw; yna rhaid iddo ganiatâu i ereill ei ammheu heb ddigio, o herwydd anhawdd coelio y fath gymmeriad hyd y nod "ar ei wir;" canys, y neb a fo ddigon rhydd i chwantu bywyd ei gyd ddyn, a ganiateir ei fod hefyd yn ddigon rhydd i haeru yr anwireddau haerllucaf ar ereill; etto i gyd, haeriad disail un o'r fath hyn yw yr holl brawf a gynnygir yn erbyn y Saint yn y pethau uchod.

Ond rhag ofn nad oedd ei fab wedi ysgrifenu y gwir yn y llythyr cyntaf, dywed ei dad iddo ysgrifenu yn ol at ei fab ei hun, sef yr un mab fyth a ysgrifenasai y celwyddau, i ofyn a ddywedai efe yr un peth mewn llythyr wed'yn! Rhyfedd y fath ddwlni yw hyn! Eithr ffolach fyth yw ceisio gosod yr ail lythyr yn un math o brawf o'r cyntaf! Nid oedd neb yn ammheu nad efe a ysgrifenodd y celwyddau yn y llythyr cyntaf, nid dyna oedd eisieu ei brofi, eithr ai gwir a ysgrifenodd gyntaf? Ac wele, y mae ail ysgrifeniad yr anwireddau, gydag enwau drwg a nwydau, yn eu profi yn wirioneddau! Clywsom hen ddiareb,—"Gofynwch i'm brawd os wyf fi yn onest?" eithr yma y ddiareb yw,—"Gofynwch i Rees Davies os ysgrifenodd Rees Davies y gwir!" a chan fod Rees Davies wedi ysgrifenu celwyddau y tro cyntaf, heb feddwl efallai y byddai olrhain pellach ar eu hol, neu o herwydd i ryw groten, efallai, adrodd hanes y priodasau hynod a gymmerodd le ar y môr, er difyrwch i bawb, yn nullwedd yr hen Gymry, megys y cyhoeddwyd yn yr "Udgorn," ac i Rees Davies ollwng tipyn o raff i'w nwyd ac ychwanegu yr uchod at hyny, o eiddigedd am nad allasai efe gael ei amcan gyda rhai o ferched diweiriach y Mormoniaid, neu o herwydd rhywbeth arall? Gan fod y peth wedi myned allan, rhaid i Rees Davies wneyd fel y gwnaeth y *Jockey* a haerodd fod ei geffyl yn bedair troedfedd ar bymtheg, o herwydd iddo ddweyd troedfedd gyntaf yn lle *teyrnfedd*, "yr hyn a ddywedais gyntaf a ddywedaf olaf," ebe hwn fel hwnw, ac am hyny dyna y pwnc wedi ei brofi. Mae Rees Davies wedi ail ysgrifenu a sicrhau *ar ei wir* fod Rees Davies wedi ysgrifenu yr un peth o'r blaen!

Ond ofer sylwi ychwaneg ar y fath ddwlni â hyna; yn nesaf gweler fel y mae y Rees Davies hwn yn ei awydd mawr i ddweyd y peth yn ddigon drwg, yn ei ddweyd yn rhy ddrwg i fod yn wir. Yn ei lythyr cyntaf dywed fod y llywyddion yn clymu y merched, os deallant eu bod am fyned ymaith, ac ar yr un anadl dywed iddo ef ei hun fyned a merch o'r llong yn eu gwydd hwy oll i dŷ Mrs. Hughes, ac ni ddywed ei fod wedi cael un gwrthwynebiad! Wel, cyssoner y ddau groes-haeriad yna i ddechreu. Ai tybied ei fod ef yn gryfach nâ'r cannoedd o Formoniaid oedd yn y llong, fel y gallodd eu gorthrechu. Os na cheisiwyd ei rwystro, nid gwir ei haeriad cyntaf, sylwer.

Syndod y fath awydd mawr a ddengys y boneddwr i gael enwau ac i "settlo" â'r ddau ddyn a feiddiasant ammheu geirwiredd y fath, ai dyn a ddywedwn? Wel, gwyddoch pa beth ei profwyd ef, neu y profodd ei hun a ddylem ddweyd! Yn ei ail lythyr, fel pe wedi anghofio yr hyn a ysgrifenodd yn y cyntaf, dywed—"Dygasant ddillad Margaret agos i gyd, a chlymasant hi wrth bren y gwely er ei rhwysto i ddyfod gyda ni." Sylwer, ni ddywed yn y llythyr arall y bu na chlymu na dim arall yn debyg, ond i'r ferch ddyfod ato ef, a myned gydag ef i'r làn i dŷ Mrs. Hughes, &c., "a phan oedd hi yn dyfod gyda ni o'r bâd," ebe efe etto, tra yn rhwym wrth y gwely, bid siwr! ac o ba fâd, canys gwyr pob dyn a fu yn New Orleans fod y llongau oll yn gorwedd yn nghlwm wrth y làn, yr hwn a alwant y *levee*, ac nad oes eisieu bâd yn bod,—adwaenom y lle yn burion. Etto, "Yr oedd tair o ferched ereill yn ceisio rhedeg ymaith, a'r Mormoniaid yn gafaelyd ynddynt ac yn eu cario yn ol i'r cwch," ebe fe. Wel, druan o hono, beth oedd efe yn wneuthur? paham na fuasai yn eu rhyddhau hwythau fel y rhyddhaodd y llall, tybied. Nid yw yn eu henwi hwythau chwaith, ac ni allasai. Ac ni ddywed i ni beth oedd y *Police* a'r *Custom House Officer*, a'r cannoedd Americaniaid oedd ar y làn yn wneuthur o'r peth?

Yn nesaf ceir digrifwch ganddo. Yr oedd y tair merch yn 'rhedeg' o'r llong, wrth gwrs, ac yn cael eu cario yn ol i'r cwch; felly rhaid mai rhedeg ar hyd wyneb y dwfr yr oeddynt, onide beth oedd eisieu eu cario yn ol i gwch? Paham nad eu cario i'r llong yn lle eu rhwymo yn y cwch? a phaham y rhwyment y tair tra y dywed efe y fod y bedwaredd yno yn rhydd ar y pryd? Pa le yr oedd y bâd, a pha beth oedd y defnydd o hono ni ddywed, ac ni allwn ni ddirnad. Eithr, clywsom fod Joseph Smith yn cael ei gyhuddo o geisio cerdded ar y dwfr, ond yn awr sicrha y Rees Davies hwn ei fod ef wedi gweled tair o ferched yn *rhedeg.* ar wyneb y dwfr wrth gwrs! a'r Mormoniaid o'r diwedd yn rhedeg *hyd wyneb y dwfr* ar eu hol, yn gyflymach fyth, ac yn eu dal, eu rhwymo a'u rhoddi yn y cwch! Cyfeiria ein hanesydd at ryw Mr. Morgan Griffiths, y profa efe wirionedd y pethau hyn; eithr nid ydym ni yn ofni yr un Morgan Griffiths oddiyma i New Orleans, nac hyd i eithafion byd i sefyll yn ein gwyneb er haeru fod y cyhuddiadau uchod yn wir; ac yr ydym yn rhy anghredinol i gredu y treia chwaith. O na, yr ydym yn adnabod cannoedd o ddynion a benywod ag oedd yn y llong hono ag y gwyddom eu bod yn ddynion duwiol, ac na chaniatasent er dim i neb wneuthur y fath gamwri â'r uchod; yr oedd yno ddynion ag oedd a'u cymmeriad mor dda, teilwng, a moesol a dim dynion sydd yn ngweddill yn y wlad hon; felly, ar bob ystyriaeth, gwelir nad teilwng o'u coelio yw chwedlau Rees Davies, pe eu haerid gan ei dad hefyd, a holl *Revs.* Ceredigion.

Crefwn amynedd am dipyn etto; fel hyn, haera Rees Davies fod y Margaret a ddiangodd, yn New Orleans, pan ysgrifenodd ei ail lythyr yn Mehefin 20. ac wedi bod yno o'r amser yr ymadawodd â'r llong; i wrthbrofi hyn y mae genym lythyrau yn profi ei bod hi wedi myned gyda y Cwmpeini hyd i St. Louis. yr hon ddinas sydd dros fil o filltiroedd o New Orleans; dyfynwn yn unig y tro hwn ran o lythyr Thomas Jones o Aberystwyth, fel y canlyn:—"Daeth yma lythyr oddiwrth Thomas Morris o St. Louis, * * * ac yr oedd yn dweyd fod Margaret Williams [sef y Margaret y cyfeirir atti gan R. D., gan nad oedd yr un ferch arall o'r un enw ac o'r un lle yn y llongaid hono] wedi aros yn St. Louis, ac wedi cyflogi yno." Rhodder hyna i gyferbynu haeriad Rees Davies ei bod hi yn New Orleans, ac ystyrier mai un o Aberystwyth oedd Thomas Morris, ac na allasai fod ganddo un gau ddyben i gam-ddweyd, ac nad oedd yn deall gair o gam-gyhuddiadau y Rees Davies hwn; ac os bernir yn ol pwys tystiolaeth, rhaid addef mai anwiredd yr ymddengys yr haeriad yna o'i eiddo R. D. hefyd. Eithr, unwaith etto, dywed i ryw fenyw ddweyd wrtho ef fod rhywrai (Mr. *Nobody* fyth!) wedi perswadio ei chwaer hi am dridiau i briodi, ac o'r diwedd ei gorfodi i hyny; eithr gair difenwr a ymffrostia y fod ysbryd llofruddio ynddo yw yr oll sydd genym i brofi hyn etto, a herriwn ef i brofi fod Llywyddion y Saint wedi gwneyd y fath beth,—deued a'u henwau a'r tystion. a sicrhawn na wisgant y broffes ddim yn hwy nag eu ceir yn euog o hyny. Dynion diwyd iawn, onide. yn gwario "tridiau i goaxio" croten i briodi dyn a chlyn bren! Pwy a'u talai? Nid crydd a dwy goes a feddai ddigon i brynu y darllenydd i'r fath waith, aïe?

Mor bell o fod gwirionedd yn y cyhuddiad o fod y merched ieuainc yn cael eu gorfodi i briodi â hen ddynion ar y môr, dywedwn ein bod ni wedi cyhoeddi tystiolaethau yn UDGORN SEION, Rhif. 14, Cyf. vii. na phriodwyd oll yn y llong Golconda, sef y llong gyfeiriedig gan Rees Davies. ond y rhai canlynol, David Lewis ag Esther Williams o Sir Gaerfyrddin, o Bembrey. credwn, dau ieuainc oeddynt; ac Wm. Gillman o Blaenau Gwent, bachgen ieuanc etto, ag Ann Davies, Pendeulwyn, Bro Morganwg. Os ammheuer, ymholer â'u perthynasau. Yn awr, Mr. Rees Davies, dywedwch chwithau enwau yr hen wŷr a briodwyd yn y llong os gellwch, neu cywilyddiwch o'ch celwyddau maleis ddrwg, a chywilyddied a'ch magodd, ac a'ch cefnogant yn y fath enllib-waith erchyll. Digon ar hyna bellach.

O barthed i'r merched yn ceisio dianc yn New Orleans, caniatawn y posiblrwydd i hyny fod; canys yr ydym yn brofiadol fod dynion llygredig ac anonest ac o ddybenion ddrwg, yn ymlusgo i blith y Saint pan laniant yno, a'u calonau yn llawn twyll, a'u geneuau yn llawn celwydd; ac nid rhyfedd pe hudent ambell groten i'w credu y fod y fath gyflogau da i'w cael yno, ac y caffent y fath hawddfyd, &c. Gwelsom rieni yn cael trafferth gyda eu plant eu hunain cyn hyn, o herwydd y fath hudolwyr, ond nid mewn un modd o herwydd eu bod am eu "treisio i briodi hen wŷr," fel yr haera ein henllibwr. Bydded hysbys i'r darllenydd fod dynion arianog yn cyflogi morwynion yn y wlad hon, yn talu eu traul, eu dilladu, &c., ar yr ammod o'u bod hwy yn talu yn ol mewn gwasanaeth, a gwyddom mai felly yr addawodd y Margaret Williams gyfeiriedig, i foneddwr parchus o'r enw Mr. Thomas Jones, gynt o Gefn Coed y Cymmar, Brycheiniog, yr hon, fel y gwelir wrth ei llythyr dilynol, oedd i'w wasanaethu am dalm o amser; a chan hyny, onid cyfiawn oedd iddo ef dreio ei chadw o grafangau y *busy bodies* fel y Rees Davies hwn a'i gyffelyb, y rhai a berswadiant rai i dorri eu hammodau, a rhedeg ymaith heb dalu yn ol, yr hyn sydd gyfiawn, mae ereill wedi gwneyd felly. Beth pe talai y darllenydd gost morwyn felly, a ystyriai yn gyfiawn i grwt ei hudo, ynghyd a'r dillad a wisgasai efe am ei chefn? Atteba pob un nad oedd hyny ddim o'i fusnes ef. Er hyny, caiff y Saint gryn lawer o drafferth yn fynych i gadw ymaith rhyw gywion eryrod, fel y cyw hwn o "Grugyreryr, Ceredigion," fel y dywed y gair, "lle ceir celain yno ceir eryrod," felly y cyw hwn o "Grugyreryr, Ceredigion," a feddyliodd wrth weled nifer o ferched Cymry mor bell o'i nyth ef, y gallai gael celain yno, ond profa ei gruglais o bell at eryrod yr hen nyth iddo gael ei siomi yn New Orleans am unwaith.

Etto, gofynwn i'r hen eryrod o Geredigion, brofi i ni pa fodd y dywed ei cyw pellenig y gwir, fod y merched yn cael eu treisio i briodi hen wŷr ar y môr, tra y dywed hefyd fod y Margaret hono, a *thair o ferched*, sylwer, nid gwragedd, wedi cael eu gorfodi i briodi ar y môr, yn rhedeg oddiwrthynt hwy, sef y Saint? Os gwir eu bod wedi cael eu gorfodi i briodi ar y môr, pa fodd y byddent yn 'ferched ieuainc,' sef heb fod wedi priodi, *ar ol* cyrhaedd New Orleans? Un cloff yw celwydd ebe yr hen air, ond y mae celwyddau Rees Davies yn ddigon heinyf i osod y rhai a *briodasid* ar y môr yn *ferched ieuainc* wed'yn; ïe, yn ddigon heinyf i redeg hyd wyneb y dwfr i'r lán, ac nid yn unig y pedair yna, "Ond," ebe fe, yn ei lythyr cyntaf, "y mae *llawer* o FERCHED [craffer, nid *gwragedd*, o ganlyniad nid oeddent wedi cael eu priodi ar y môr; ac felly nid yw cyhuddiad Rees Davies yn wir ebe Rees Davies ei hunan, gweler.] yn rhedeg ymaith arnynt yma," ebe efe. Os oeddent wedi priodi, pa fodd nad wyliasai eu gwyr drostynt, tybied? Rhyfedd y fath ddwlni i'w haeriadau fel hyn! Pa le yr aeth dynoliaeth a synwyr cyffredin y rhai a goeliant y fath anhygoeledd? Nid ymhelaethwn, er fod digon o le, eithr digon hyna ar *gruglwyth o grugleisiau creaduriaid* "Grugyreryr, Ceredigion." Terfynwn gyda rhoi y dyfyniadau canlynol o lythyr y Margaret Williams y cyfeiria Rees Davies ati, o'ch blaen, yr hwn a ysgrifenodd hi o New Orleans, wrth yr hwn y deallir ei bod hi yn teimlo yn hollol groes i'r hyn ei cyhuddir gan yr enllibwr hwn. Barned y darllenydd, a choelied a ddewiso; nid oes i ni ddewis, ac nid yw bosibl i garwr y gwir gamsynied, debyga

Gol. "Udgorn Seion."

LLYTHYR ODDIWRTH MARGARET WILLIAMS, GYNT O APERYSTWYTH.

Ar fwrdd y Llong Golconda, Mawrth 17, 1854.

Fy anwyl fam,—Cymmeraf y cyfleusdra presennol i ysgrifenu atoch, gan obeithio eich bod yn iach fel yr wyf fi o hyd, er pan adawais Merthyr Tydfil.

Y peth cyntaf eich hysbysaf yw, y cawsom fordaith gysurus ac hyfryd yr holl ffordd hyd yma. Yr wyf yn bresennol gyda cystal gwr a gwraig ag a ddichon fod; nid oes ganddynt ond un bachgenyn bach saith mlwydd oed. Nid oes gormod o waith genyf; yr wyf braidd fel meistres arnaf fy hun.

Dymunaf arnoch chwi, fy anwyl fam, na ofidiwch o'm herwydd, fel pe byddwn yn myned i ddynystr trwy fyned i dir America, canys aeth llawer o'm blaen i; gwnant yn dda, ac anfonant gynnorthwy i'w rhieni, a dichon y daw i'm rhan innau i wneyd yr un modd i chwi, cyn terfyn ein heinioes; gwn y gwnaf hyny os caf y ffafr yn ngolwg Duw, ac i mi gadw ei orchymmynion, a chyrhaedd tir Seion, lle y gwn y caf iachawdwriaeth, dymmorol ac ysbrydol. Pan orphenodd Noah bregethu yr efengyl, a chwblhau yr arch, galwodd yr Arglwydd ef i fyned i mewn iddi, tra y tywalltai y barnedigaethau ar drigolion y ddaear. Cafodd Lot orchymyn hefyd i gilio i'r mynyddau am ddiogelwch, pan ddinystriwyd Sodom a Gommorah, a phe anufyddhasai, dinystrasid yntau hefyd. Dywed y Testament Newydd mai fel y bu yn nyddiau Noah ac yn nyddiau Lot, felly y bydd hefyd yn nyfodiad Mab y Dyn. Mi a wn fod y cyfryw amser yn y dydd a'r genedlaeth hon,—fod gorchymyn Duw yn awr wedi myned allan etto ar hyd a lled y ddaear, i bob dyn a benyw i ufyddhau i efengyl ein Harglwydd Iesu Grist; ammodau yr hon ydynt ffydd yn yr Arglwydd Iesu Grist, a bedydd er maddeuant pechodau, ac arddodiad dwylaw un o Henuriaid Eglwys Iesu Grist o Saint y Dyddiau Diweddaf er derbyniad dawn yr Ysbryd Glân, fel y gwnaeth y Samariaid gynt, trwy arddodiad dwylaw Pedr, Iago, ac Ioan, wedi i Philip eu bedyddio. * * *

Wedi y cyflawnoch yr holl weithredoedd a nodwyd, y mae genych i ufyddhau i orchymyn arall, sef dyfod allan o Babilon i dir Seion gyda brys, canys y mae o gymmaint pwys â chredu yn yr Arglwydd Iesu Grist, a chael ein bedyddio er maddeuant pechodau, a'r rheswm sydd genyf dros ddweyd hyn yw, oblegid i'r Arglwydd lefaru hyny o'i enau ei hun; dywedodd y gwnai Ef gasglu ei feibion a'i ferched o holl gyrau y ddaear i'r dyffryn y soniodd Isaiah y Prophwyd am dano gynt.

Mae fy ngweddi ar Dduw nos a dydd drosoch, ar i'ch bywyd gael ei gadw i ufyddhau i gyfreithiau Duw, ac yn y diwedd eich achubir i ogoniant nefol, yn mhlith y nifer a welodd Ioan y Dadguddiwr yn sefyll ar fynydd Seion, wedi dyfod i fyny o'r cystudd mawr, ac wedi cànu eu gynau yn ngwaed yr Oen.

Yn ol y llefariad, rhaid i blentyn Duw gael ei erlid cyn byth ei achubir yn Nheyrnas Dduw. Am hyny, caniatewch i mi ddymuno arnoch, fy anwyl fam, i ufyddhau i gyfreithiau Duw, fel y byddoch yn un o'r dyrfa fawr a nodais. Nac ofnwch yr erlidigaeth fawr sydd ar y Saint; fe'ch erlidir chwithau pan ddewch at y Saint, canys os bwriadwch fyw yn mhresennoldeb y Duw mawr, rhaid i chwi a phawb ereill ddyoddef erlidigaeth er mwyn yr efengyl.

Deliwch sylw,— Cychwynasom o Liverpool tua New Orleans am 12 o'r gloch nos Sadwrn. Chwefror y 3ydd. Cawsom fordaith hyfryd yr holl ffordd yn groes i'r cefnfor. Ni ddygwyddodd ond un farwolaeth yr holl ffordd, sef baban 3 wythnos oed.

Y mae Esther Jones o'r Rhiwbren Fawr yn iach a chalonog, ac yn anfon ei chofio atoch, gan hiraethu na fyddech yn ei chwmnïaeth.

Cyrhaeddasom New Orleans dydd Sadwrn, Mawrth 18, am ddeg o'r gloch yn y boreu. Hon yw un o'r trefydd mwyaf ac hynotaf a welais erioed. Priddfeini a choed yw yr adeiladau yma: perthyna gerddi mawrion iddynt, yn mha rai y tyfa eur-afalau, afalau, grawnwin, a phob math o fwyd-lysiau.

Cewch glywed ychwaneg yn fy llythyr nesaf.

Ydwyf, eich anwyl ferch,

MARGARET WILLIAMS.

☞ Copïwyd yr uchod o'r gwreiddiol gan Thomas Jeremy, a chyfieithiwyd ef gan Wm. Lewis. Dealler i'r llythyr gael ei orphen y dydd y dywed R. D. iddi ddianc, neu ar ol hyny.—GOL.

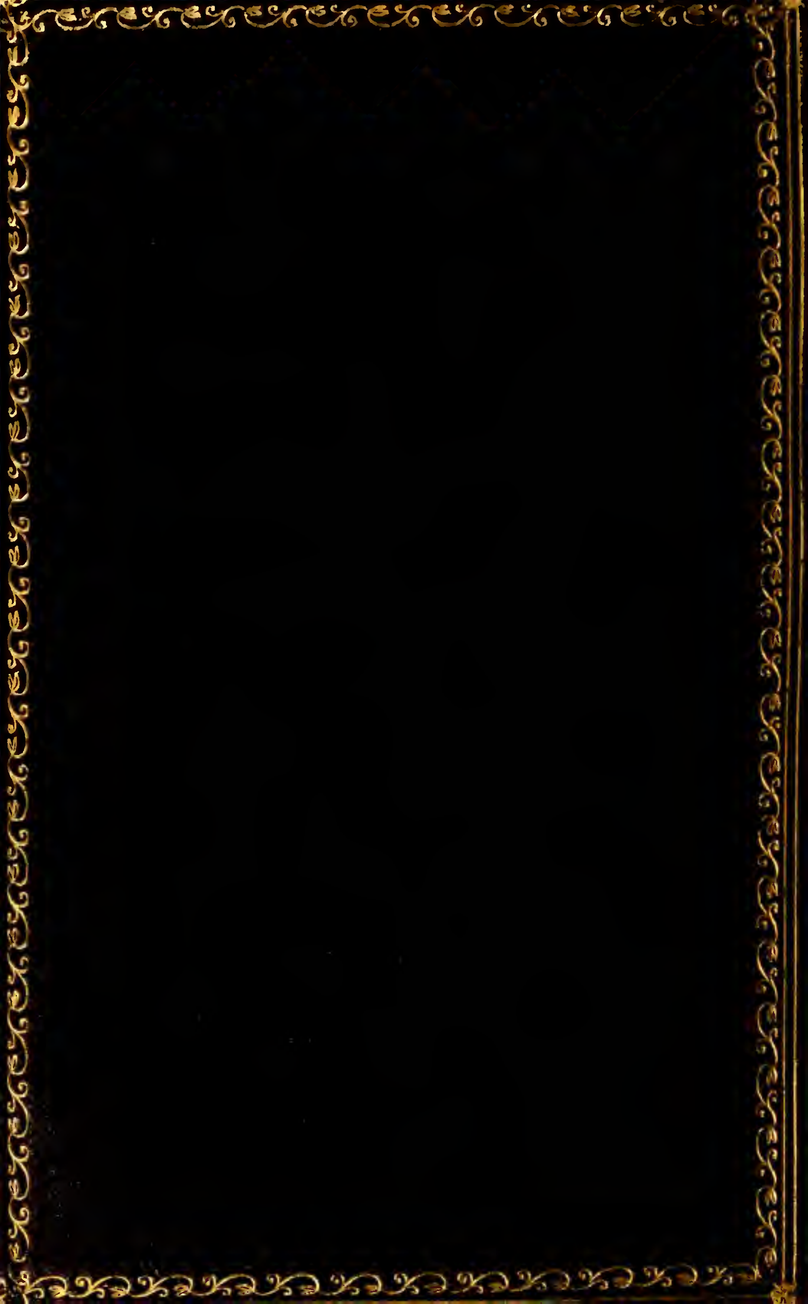ARGRAFFWYD A CHYHOEDDWYD GAN D. JONES, ABERTAWY.